

Landskap: Småland. Upptecknat av: Folke Neij.
 Härad: Tveta. Adress: Sjöbergs Egend., Tenhult.
 Socken: Öggestorp. Berättat av: Carl Andersson
 Uppteckningsår: 1935. Född år 1863 i Romelsjö.

Uppteckningen rör F I S K E I: R E D S K A P.

Upplysninger om meddelaren.....	s.	1.
Fiskevatten.....	"	2.
Avstängningar.....	"	2.
Flyttbara fiskfällor.....	"	3.
Självfångande nät.....	"	5.
Notar.....	"	7.
Håvar.....	"	8.
Krokfiske.....	"	9.
Ljustring.....	"	12.
Klubbning.....	"	13.
Skjutning.....	"	14.
Snarning.....	"	14.

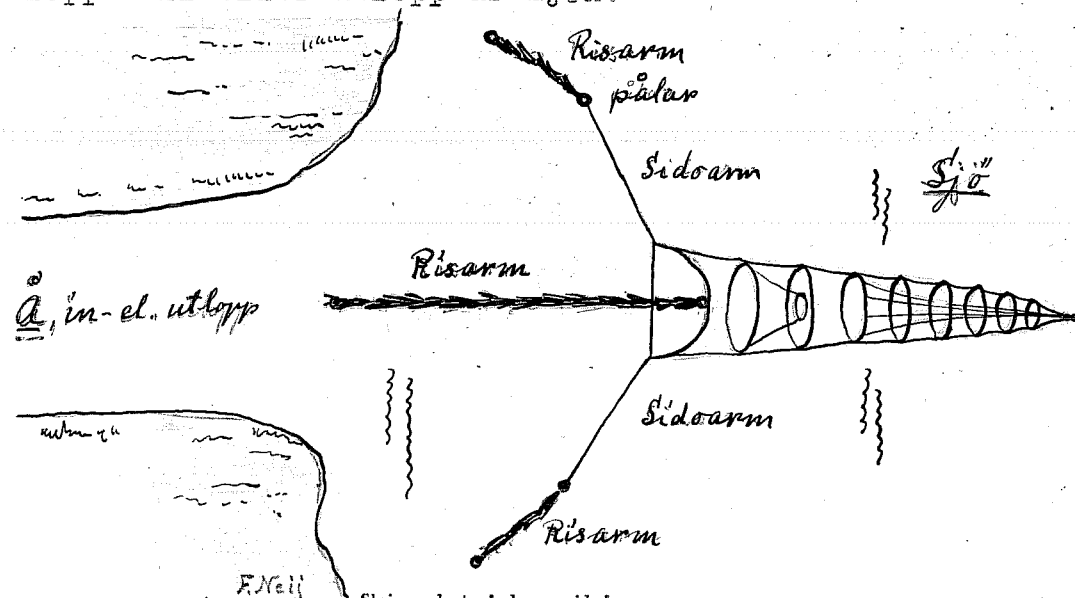
4625

Meddelaren, Kronoarrendator Carl Andersson, har
i sin barndom åtföljt sin far vid fiske och har sedan allt-
jämt ganska mycket ägnat sig åt fiske, såväl kring Romelsjö
som vid Målen, där han nu vistas.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
1.

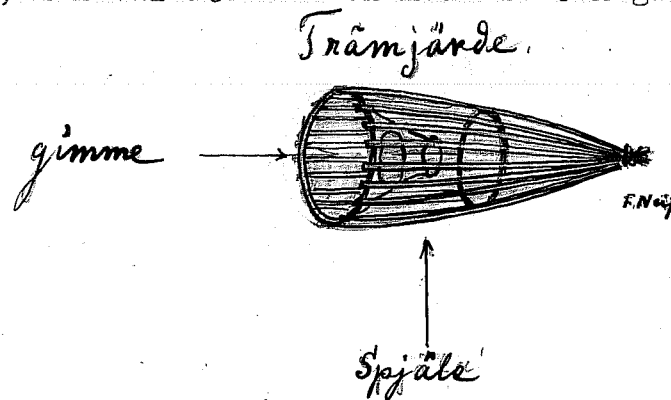
1. Fiskevattnen här äro insjöar, göl och bäckar.
2. Avstängningar. 1/ Av naturen bildade 'hylper' i en sankmark, där en å förr gått fram, samt diken, grävda från dessa till sjön. Dessa vattensamlingar stängas visserligen ej helt av, men äro under lektiden fiskrika, och alla diken besättas med mjärdar. 2/ 'Mjåla'' (mjärdar) av spjälor och vidjor sättas i ovannämnda diken. 4/ 'Håmmeverke', i bäckar förbyggda med bräder, i sjöar och gölar med 'remmer' (spjälplan) med iflätat ris. Dessa anläggningar gjordes hälst vid inlopp till eller utlopp ur sjön.

Skriv endast på denna sida!

5/ Lax finns ej i dessa fiskevatten. 6/ Ej heller ål.

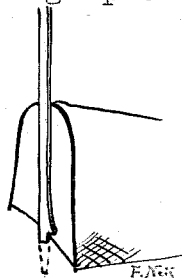
3. Flyttbara fiskfällor. a/ Mjärdar lades på grunt vatten med 'tynge' att hålla dem kvar. Dessa mjärdar voro tillverkade av spjälor eller vidjor, men senare gjordes de av hampgarn på trästomme. Endast en ingång. Rund genomskärning. Inloppstratten kallades gimme, stommen utgjordes av ringarna. Den yttre beklädnaden kallades på trämjärdarna fö 'spjåla', på nätmjärdarna för 'traset'. Ingen arm fanns på mjärdarna. Skillnaden mellan mjärde och ryssja (här kallad hamma) är dels, att hamma är försedd med armar, dels att den är större och har flera ringar. Bete användes aldrig i mjärden, men väl förses den med ris och grankvistar i gimmen.

Skriv endast på denna sida!

4625

b/ Håmman kan läggas i fast läge, se 2. 4/. 'Mettenarmen' av ris på 'remme'. Armarna fästas med pålar. Utom mettenarmen, som är helt av ris på remme, tvenne sidoarmar, förlängda med ris, inflätat i remmer. Man använde mest smärre håmmor. Själva håmmans längd ungefär 4 alnar. Den hade vanligen åtta ringar. I allmänhet endast en gimme. Någon gång brukades något större håmmor med ytterligare en (mindre) gimme innanför den yttre. Den yttersta ändan av håmman kallas 'snuttra'. Den utgör spetsen av den kon, som håmman bildar, och är knuten ihop, så att den kan öppnas, när håmman skall vittjas. Den är av samma material som håmman. Ingen förstärkning av snuttran. Underlag brukas icke. Håmman fästes med de ovan nämnda pålarna. Vid besvärlig botten fästes gimmens underkant vid botten genom en nedstucken stake, som med en kvist eller spik grep om gimmens underkant.

Skriv endast på denna sida!

F. N. G.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

Med håmmor fiskas här på grunt vatten, och pålarna visa tillräckligt deras läge. De läggas en och en.

4. Av självfångande nät användas läggnät och någon gång hava grimnät, här (kanske oriktigt) även kallade skottnät, brukats.

Läggnät.

- a. Av lingarn. Det mest fintvinnade fiskligast och mest brukligt.
- b. Tagel.
- c. Tallbark (grov sådan, s.k. kottbark) eller näver.
- d. Sånnpösa' (sandpåsar), senare ben och bly.
- e. Olika maskstorlek för olika ändamål (fiskslag). Näten beställdes hos gamla gubbar, som "satt å hannbann" nät. Bindningen var som i deli handeln förekommande.
- f. Meddelaren på denna punkt ej vidare exakt. "Di sköt så möe, så maska' sto' lite' avlång". Man hade 5-fots och 6-fots nätdjup. Längden var 15 till 16 famnar. Det obodda nätmateriallet kallades 'tras'.

g. En lut kokades på runnebark (rönnbark). Även bresilja användes. Näten fingo koka i färgvätskan viss tid. Avsikten med färgningen var att göra näten mindre synliga i vattnet.

h. Pulsstång eller nättjestång att pulsa eller nättja med användes för att skrämna fisken mot nätet. Vinterfiske med nät bedrevs icke. Nätstickor voro av denna form:

F. N. G.

Meddelaren vet sig bland fäderns tillhörigheter ha sett en nätsticka med inbrännt årtal, men minns icke, vilket år den visade. De hade tillhört ett siklöjenät. Annars hade hans far blott ett inskuret J. på sina stickor.

Grimnät, ett tredubbelt nät med ett finmaskigt nät innerst och stormaskiga nät hängande utanpå detta på ömse sidor.

Det inre nätet var säckigt, d.v.s. större än de yttre.

a. Det inre nätet som på läggnät; se ovan. De yttre av grovt garn eller snören.

b. Se läggnät.

c. Se läggnät.

4625

d. d:o

e. Det inre med styvt 1 tum maskor, de yttre med knytnäv-
stora maskor.

f. Se läggnät.

g. d:o

h. d:o Dessa nät voro särskilt avsedda för pulsning.

5. Notar. Traset i noten var tillverkat av hamp-, lin- eller bomullsgarn. Flötena brukade utgöras av brädlappar, sänkena av ben. Grovnoten hade maskor på över ett tum, siklöjenoten c:a 16 m/m maskor. Notarna färgades ej, men någon gång förekom, att de barkades med ekelut. Tålnarna bestå av rep.

a. Noten består av armar och kalv. För övergången ingen särskild benämning. Kilens yttersta spets kallades snuttra'. Kråka (motsvarar frågelistans kilbräde), armaflöte', repfästen och notarep.

b. Bår. (Isfiske förekom ej). Krokar att hänga upp repen på vid inhalningen,

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7.

4625

numera oftast ersatta av 'notabåga'

att lägga repslingorna om. Vid Vättern kallas bågarna
krokar efter sina föregångare.

- c. Inga bihang under armarna, men väl halmviskor under re-
pen för att avskräcka fisken från att gå ut under dessa.
- d. Med repnot, bestående av gamla kedjor och kättingar, bru-
kade man ränsa upp varpet.
- e. De olika notarna här äro grovnot och finnot, d.v.s. sik-
löjenot.
- f. Endast not med kalv brukas i orten.
- g. Ej känt här.

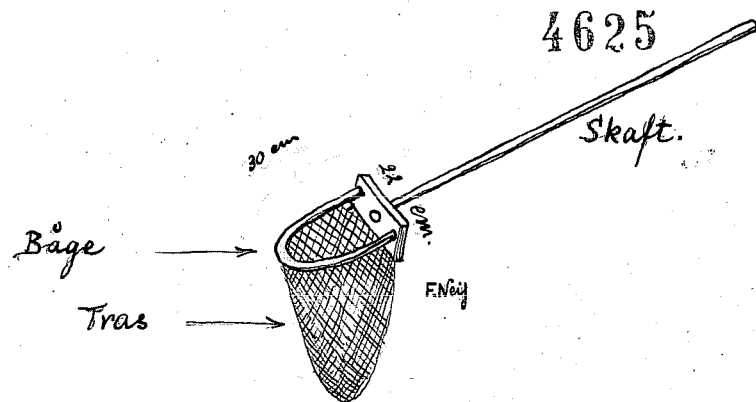
7. Håvar.

- a. Sänkhåvar användas här endast för kräftfångst och äro av
vanlig nutida modell.
- b. Okända.
- c. Hjälpåv användes särskilt vid kräftfångst med 'frö' på
spö. Den är påsformig med träbåge och träskaft. Traset
av lin- eller bomullsgarn.

Skriv endast på denna sida!

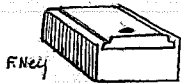
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

8. Krokfiske.

a. Med agn. 1/ Vid metning användes förr hemsidda, klumpiga krokar med ögla, senare köpkrokar, dels med ögla, dels med plåtthamring. Reven var ursprungligen av tagel. Spöet var ett grane- eller hasselspröt. För masken brukades hängjorda lådor av trä med skjutlock och nagelskåra, 20 c/m långa.

2/ Ståndkrok i sjö ut-sattes på spö från stranden, spö i sjöbot-ten, på förankrad stake, i vak på en över vaken lagd kapp. Det av meddelaren mest använda och pålitligaste sättet i öppet vatten anser han vara på förankrad stake. Om stenen då ej är alltför tung, får fisken ej det tvärra motstånd, som den behöver för att slita sig lös.

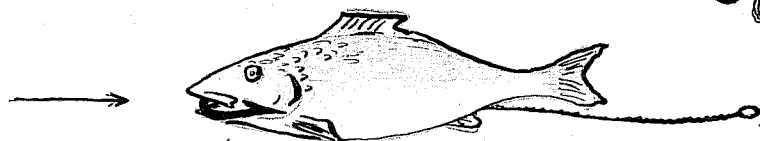
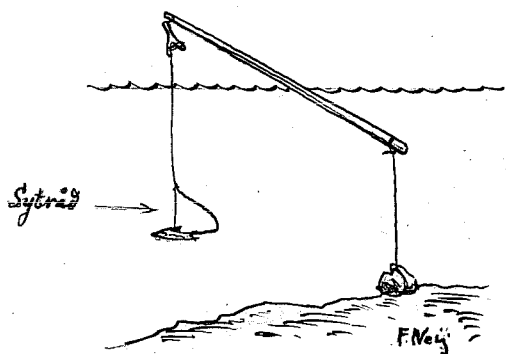
Skriv endast på denna sida!

4625

Upphängningen på sytråden sker med en krökt knappnål genom agnfiskens ryggkant. Betet fästes på kroken därigenom, att man för in tafsens ögleända genom agnfiskens mun och ut genom anal-

öppningen. Kroken blir då stående om fiskens mungipa. Kroken för ståndkroksfiske är en plattamrad hullingskrok eller s.k. engelsk ståndkrok med flätad mässingstafs. På klyka fästes reven vid skaftet, lägges i 8-formiga bukter om båda klykbenen och fästes löst i en skåra å ena klykbenet.

På kavel (med blysänke i ena ändan) fästes den i tyngdändan, lägges i en docka, om vilken man lägger en törn, som fästes lätt i en skåra i kavelns lättända.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10.

4/ Långrev brukas här av 100 till 150 famnars längd av bomullslina om 2 m/m eller grövre. Avståndet mellan tafsarna har brukat vara 3 alnar. De äro av 1 m/m bomullsgarn, oftast köpta. Reven förvaras i en fyrkantig låda med ribbor runt om. Dessa ribbor ha sågskårer för krokarna. I lådan förvaras reven alltid, utom vid torkning. Betet påsättes före utläggningen. 5/ Utterfisket är här på trakten ungefär 40 år gammalt. Enkelt utterbräde med blybelastad underkant användes.

- b. Med konstgjort bete. 2/ Pimpling försiggår med 'pempelpenne' enligt nedanstående teckning. Den är försedd med en pinne vågrätt genom handtaget för revens uppläggande och ibland med kroklåda, som har skjutlock.

hornspets m. skära

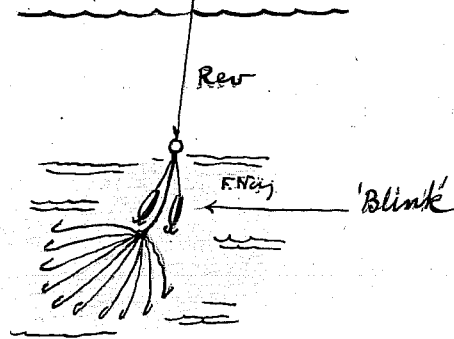
F. N. 4

Betet utgöres av 'blink' med ena sidan av mässing, andra av tenn. 1 m/m tagellina. Detta fiskesätt användes här både på is och i öppet vatten. I förra fallet komma is-

4625

bill, skovel, korg och ibland hjälpekrok till användning.

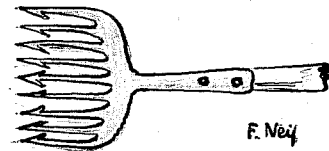
c. Ryck- och huggkrokar. Lakkronan kallas här lakamete och är försedd med tvenne 'blink'.

Undertagskrok kallas här i trakten för hjälpekrok och användes mest vid pimpling och ståndkroksfiske på is att få upp fisken ur vaken med vid behov.

9. Ljustring brukades för 50 år sedan för gädda under leken.

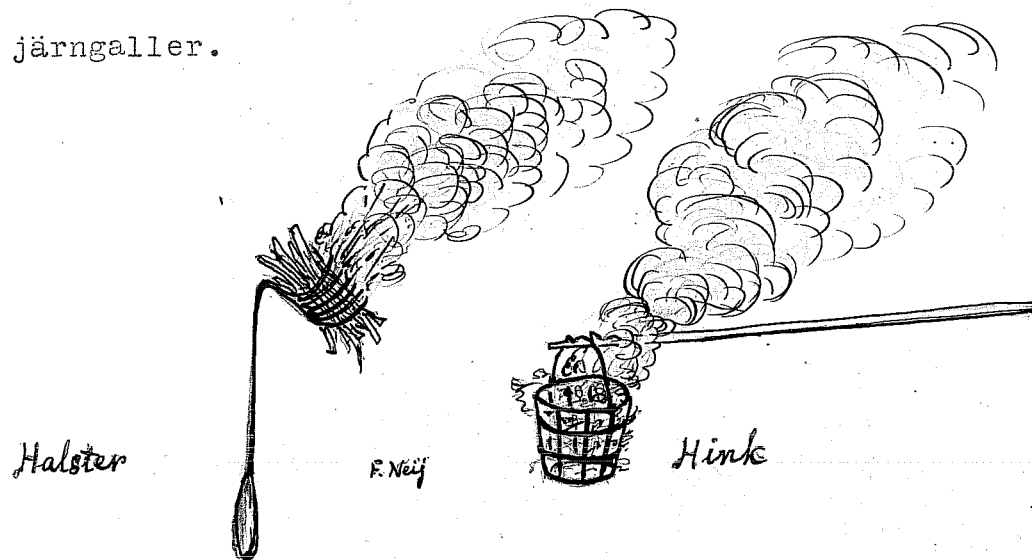
Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12.

4625

Belysningen skedde med tjärved på 'halster' eller i 'hink' av järngaller.

Ljustringen företogs vadande eller från båt. Halstret fastgjordes i en kloss i båtens akter. Ljustraren och hans medhjälpare granskade botten, placerade på ömse sidor om halstret, som satt midskepps, under det att båten, d.v.s. ekan, backades. Ljustring på måfå vid dagsljus eller ljustring i vak förekommo ej.

10. Klubbning av lake med träklubba eller yxhammare har varit

4625

bruklig.

11. Skjutning av gädda under lektiden med bössa har också förekommit häromkring.

14. Snarning av gädda i 'äer' (åar) har skett med snara av mäs-singstråd på spö. Då fisken stod stilla i solskenet, träd-des snaran i vidgat skick kring fisken till straxt bakom huvudet, varefter med ett ryck snaran drogs till och fisken upp.

mmmmmmmmmmmm

F.Neijs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14.